

ASOCIAȚIA STUDENȚILOR ȘI ELEVILOR POLITEIȘTI (A.S.E.P.)
în parteneriat cu
ASOCIAȚIA THE NEW PAGAN DAWN (Noii Zori Păgâni)

GHID DE BUNE PRACTICI
PENTRU INSTITUȚIILE DE ÎNVĂȚĂMÂNT

privind elevii și studenții politeiști și păgâni

Adresat:

conducerilor unităților de învățământ preuniversitar și universitar,
cadrelor didactice, diriginților, consilierilor școlari,
structurilor de etică universitară și comisiilor pentru egalitate de șanse

Versiunea 1.0

București – Jimbolia, mai 2026

Cuprins

- I. Despre acest ghid
- II. Cine sunt elevii și studenții politești și păgâni
- III. Cadrul juridic aplicabil
- IV. Principii fundamentale
- V. Recomandări la nivelul clasei și al cursului
- VI. Recomandări la nivelul unității de învățământ
- VII. Calendarul sărbătorilor politeiste și păgâne
- VIII. Situații frecvente – îndrumări practice
- IX. Mediere, raportare și parteneri instituționali
- X. Anexe – modele de documente și liste de control

I. Despre acest ghid

1.1. Scop

Prezentul ghid oferă instituțiilor de învățământ preuniversitar și superior din România un cadru de bune practici pentru asigurarea unui mediu școlar și universitar incluziv, neutru și nediscriminatoriu față de elevii și studenții care aparțin tradițiilor politeiste și păgâne contemporane. Documentul urmărește prevenirea discriminării indirecte, garantarea libertății de conștiință și operaționalizarea principiilor neutralității statului în educație.

1.2. Destinatari

- conducerile unităților de învățământ preuniversitar (directori, directori adjuncți, consilii de administrație);
- conducerile instituțiilor de învățământ superior (rectorate, decanate, senate universitare, comisii de etică);
- cadrele didactice, diriginții și tutorii;
- consilierii școlari, psihologii școlari și mediatorii;
- inspectoratele școlare județene și Ministerul Educației și Cercetării;
- structurile reprezentative ale elevilor și studenților.

1.3. Cum se folosește

Ghidul poate fi consultat integral sau pe capitole, în funcție de situație. Cap. V și VI conțin recomandări operaționale; Cap. VIII oferă răspunsuri la situații frecvente; Cap. X conține modele de documente și liste de control. Pentru clarificări de specialitate, conducerea unității de învățământ se poate adresa A.S.E.P. (office@asepromania.ro), care funcționează ca punct unic de mediere și reprezentare a elevilor și studenților politeiști și păgâni.

1.4. Surse și inspirație

Ghidul preia și adaptează cadrul metodologic al proiectului european I DECIDE – Inclusion, Diversity, Equity and Anti-discrimination In Decent Environments for Education, în special documentul „Pupils belonging to religious minorities” disponibil la asepromania.ro/documente. De asemenea, valorifică Toledo Guiding Principles on Teaching about Religions and Beliefs in Public Schools (OSCE/ODIHR, 2007) și Religious Diversity and Intercultural Education (Consiliul Europei, 2006).

II. Cine sunt elevii și studenții politeiști și păgâni

2.1. Concepte

Politeism. Credința în existența mai multor zeități. Politeismul reprezintă una dintre cele mai vechi și mai răspândite forme de spiritualitate la nivel istoric și include atât tradiții pre-creștine ale Europei, cât și tradiții contemporane reconstruite sau revigorate.

Păgânism contemporan / neopăgânism. Termen-umbrelă pentru mișcările religioase moderne inspirate de credințele pre-creștine, în special europene. Astfel cum a arătat și documentul de referință al proiectului I DECIDE, mișcările păgâne contemporane sunt extrem de diverse, incluzând politeism, animism, panteism și alte paradigme; unele reconstruiesc cu acuratețe vechi tradiții, altele dezvoltă spiritualități contemporane.

2.2. Diversitatea tradițiilor (cu titlu orientativ, neexhaustiv)

În rândul elevilor și studenților din România se pot regăsi, fără ca enumerarea să fie limitativă, persoane aparținând următoarelor tradiții:

- Wicca – cea mai răspândită tradiție păgână contemporană la nivel internațional;
- Druidism contemporan – în descendența tradițiilor celtice;
- Heathenry / Ásatrú – politeism germanic și scandinav;
- Helenismos – politeism elen (greco-roman);
- Cultus Deorum / Religio Romana – politeism roman;
- Reconstrucționism daco-tracic – formă autohtonă din spațiul carpato-dunărean;
- Rodnoverie / păgânism slav – în comunitățile slave din România;
- alte forme: kemetism (politeism egiptean), eclecticism politeist, șamanism contemporan etc.

2.3. Caracteristici comune

- ciclul naturii ca reper liturgic central, exprimat prin Roata Anului și prin cele 8 Sabate (Cap. VII);
- respectul pentru natură, animale și pământ – frecvent asociat unor practici vegetariene în anumite zile;
- absența unei autorități doctrinare centrale unice – diversitate doctrinară și de cult;
- caracterul personal și voluntar al apartenenței religioase;
- frecvent, o relație activă cu studiul comparat al religiilor și al istoriei religiilor.

2.4. Recunoaștere instituțională

Toate tradițiile politeiste și păgâne contemporane intră în sfera de protecție a libertății de conștiință și a libertății religioase prevăzute de Constituția României și de Convenția Europeană a Drepturilor Omului, indiferent de gradul de recunoaștere oficială ca „cult” conform Legii nr. 489/2006. Asociația The New Pagan Dawn (Noii Zori Păgâni) reprezintă instituțional comunitatea politeistă și păgână din România, iar Asociația Studenților și Elevilor Politeiști reprezintă, în special, beneficiarii din învățământul preuniversitar și superior.

III. Cadrul juridic aplicabil

3.1. Constituția României

- Art. 29 – libertatea conștiinței și a credințelor religioase; libertatea de a nu împărtăși nicio convingere religioasă;
- Art. 32 – dreptul la învățământ; autonomia cultelor în privința propriei învățături religioase.

3.2. Legislația națională

- Legea nr. 489/2006 privind libertatea religioasă și regimul general al cultelor – egalitatea în drepturi a cultelor și a asociațiilor religioase;
- Legea învățământului preuniversitar nr. 198/2023 – menținerea caracterului opțional al disciplinei Religie;
- Legea învățământului superior nr. 199/2023;
- Statutul Elevului (Ordin M.E.N. nr. 4742/2016, cu modificări) – drepturile, obligațiile și sancțiunile specifice elevilor, act normativ superior regulamentelor unităților de învățământ;

- Codul drepturilor și obligațiilor studentului – Ordin M.E.C.T.S. nr. 3666/2012, cu modificări;
- Ordonanța Guvernului nr. 137/2000 privind prevenirea și sancționarea tuturor formelor de discriminare – competențele Consiliului Național pentru Combaterea Discriminării (C.N.C.D.).

3.3. Instrumente europene și internaționale

- Convenția Europeană a Drepturilor Omului – art. 9 (libertatea de gândire, conștiință și religie), art. 14 (interzicerea discriminării) și art. 2 din Protocolul nr. 1 (dreptul la instruire, cu respectarea convingerilor religioase și filosofice);
- Jurisprudența C.E.D.O. relevantă: Grzelak c. Poloniei (cererea nr. 7710/02, 2010); Folgerø ș.a. c. Norvegiei (cererea nr. 15472/02, 2007); Hasan și Eylem Zengin c. Turciei (cererea nr. 1448/04, 2007);
- Carta drepturilor fundamentale a Uniunii Europene – art. 10, art. 14, art. 21 și art. 24;
- Convenția O.N.U. cu privire la drepturile copilului – art. 14 (libertatea de conștiință), art. 20 (continuitatea identității religioase) și art. 30 (drepturile minorităților);
- Toledo Guiding Principles on Teaching about Religions and Beliefs in Public Schools (O.S.C.E. / O.D.I.H.R., 2007);
- Religious Diversity and Intercultural Education (Consiliul Europei, 2006).

Reținem: Statul are o obligație de neutralitate și imparțialitate față de credințele religioase ale cetățenilor. Curtea Europeană a Drepturilor Omului a reținut, în Grzelak c. Poloniei, că modul în care prezența sau absența notei la religie pe documentele școlare poate stigmatiza elevii aparținând minorităților sau pe cei fără convingeri religioase reprezintă o discriminare incompatibilă cu Convenția.

IV. Principii fundamentale

1. Neutralitatea și imparțialitatea statului. Unitatea de învățământ nu privilegiază și nu marginalizează nicio confesiune; reflectă cu același respect pluralismul religios al elevilor.
2. Nediscriminarea și egalitatea de șanse. Niciun elev sau student nu poate fi tratat diferit, în defavoarea sa, pe motiv de apartenență religioasă; refuzul de a participa la activități cu caracter confesional al unei alte religii nu constituie temei pentru o consecință negativă.
3. Libertatea de conștiință. Elevul/Studentul are libertatea de a-și exprima, de a-și manifesta și de a-și păstra convingerile religioase – inclusiv libertatea de a nu împărtăși nicio convingere – fără constrângere, presiune sau prozelitism.
4. Caracterul opțional al disciplinei Religie. Participarea la ora de religie este facultativă; retragerea se face în condițiile legii, fără consecințe asupra parcursului școlar. Pentru elevii care nu frecventează, unitatea de învățământ asigură o alternativă echivalentă.
5. Protecția identității religioase a copilului. Conform art. 20 din Convenția O.N.U., continuitatea creșterii în propria tradiție religioasă a familiei este protejată; presiunea pentru conformitate religioasă în context școlar contravine acestui principiu.
6. Confidențialitate și demnitate. Datele privind convingerile religioase sunt date sensibile (G.D.P.R., art. 9); colectarea și prelucrarea acestora se fac strict pentru scop legitim, cu temei legal și consimțământ, când este cazul.

7. Reprezentare și consultare. Elevii și studenții politeiști și păgâni au dreptul de a fi reprezentați, inclusiv prin A.S.E.P., și de a fi consultați cu privire la deciziile care îi afectează.

V. Recomandări la nivelul clasei și al cursului

Adaptând cadrul I DECIDE pe specificul tradițiilor politeiste și păgâne, se recomandă cadrelor didactice:

1. Adoptarea și aplicarea unei politici clare împotriva oricărei forme de discriminare sau bullying motivate de apartenența religioasă, inclusiv față de elevii păgâni; orice incident se documentează și se gestionează conform Statutului Elevului și regulamentului unității.
2. Dezvoltarea învățării cooperative astfel încât competențele și cunoștințele personale să devină criterii de integrare, iar nu apartenența religioasă.
3. Promovarea înțelegerii, respectului și capacității de dialog interreligios; abordarea critică a temelor controversate (locul femeii în diverse tradiții, raportul religie–știință, etică ecologică, libertate religioasă etc.) prin discuții structurate, iar nu evitate.
4. Crearea unei atmosfere primitoare pentru exprimarea diferitelor puncte de vedere religioase și non-religioase, cu reguli clare de dialog respectuos.
5. Promovarea cunoașterii religiilor și convingerilor în mod obiectiv, critic și pluralist; evitarea promovării unui anumit punct de vedere religios ori non-religios la clasă.
6. Utilizarea metodelor active – joc de rol, dezbateri, studii de caz, proiecte interdisciplinare – fără a viza personal apartenența religioasă a vreunui elev și fără a-l obliga să-și expună convingerile.
7. Recunoașterea sărbătorilor relevante pentru elevii din clasă (Cap. VII) în calendarul de activități și în notarea/replanificarea evaluărilor.
8. Evitarea utilizării în mod neutru a formulelor confesionale (rugăciuni, semnul crucii, invocații specifice) în deschiderea cursurilor, festivităților sau examenelor; promovarea formulelor laice.
9. Permitearea momentelor de reculegere sau rugăciune personală, atunci când este posibil, într-un spațiu adecvat și fără a perturba activitatea didactică.

VI. Recomandări la nivelul unității de învățământ

6.1. Comunitate și climat

- promovarea valorilor pozitive – cunoaștere, respect, valorizarea individului și a comunității, nediscriminare, acceptarea tradițiilor diferite;
- colaborarea cu A.S.E.P. și, după caz, cu T.N.P.D., pentru consultare în chestiuni care privesc elevii și studenții politeiști și păgâni;
- includerea diversității religioase – inclusiv a tradițiilor minoritare – în materialele informative și în mesajele publice ale unității.

6.2. Adaptări curriculare

- oferirea unei alternative academice echivalente la ora de religie (de ex.: studii integrate ale religiilor lumii, etică, istoria filosofiei, gândire critică), conform jurisprudenței C.E.D.O. (Folgerø, Hasan și Eylem Zengin);

- abordare sistematică multi-religioasă: prezentarea religiilor una față de cealaltă, fără preferințe;
- includerea în programa de istorie, cultură și civilizație a perspectivelor diverse, inclusiv asupra tradițiilor pre-creștine europene și ale spațiului românesc.

6.3. Disciplină și prevenirea bullying-ului religios

- politică clară împotriva oricărui incident motivat de aspecte ale identității religioase (inclusiv însemne, vestimentație, simboluri);
- procedură accesibilă de sesizare; protecția elevului/studentului care semnalează;
- formare a cadrelor didactice pentru identificarea formelor subtile de marginalizare religioasă.

6.4. Vizite educaționale, tabere, excursii

- includerea, în programul vizitelor cu tematică religioasă, a unei diversități de locuri de cult sau spirituale; respectarea dreptului de neparticipare al elevilor care nu doresc;
- evitarea condiționării participării la tabere/excursii de activități cu caracter confesional;
- pentru taberele cu caracter spiritual organizate de cultele majoritare, asigurarea unei alternative echivalente accesibile elevilor de altă credință sau fără credință.

6.5. Alimentație

- reflectarea diversității alimentare în cantine: opțiuni vegetariene și – când este posibil – vegane permanent disponibile;
- menționarea ingredientelor în meniuri (pentru post / alimentație rituală);
- flexibilitate în zilele de post sau de sărbătoare ale tradițiilor minoritare.

6.6. Părinți și asociații de părinți

- informarea părinților elevilor minoritari cu privire la drepturile lor; canale dedicate pentru consultare;
- evitarea utilizării ședințelor cu părinții ca platformă de promovare confesională;
- colaborarea cu A.S.E.P. când există solicitări specifice.

6.7. Siguranță

- mediu de învățare sigur, în care toate identitățile religioase sunt apreciate și niciun elev nu se simte exclus din motive de credință;
- dispozitive interne de raportare confidențială a incidentelor;
- cooperare cu C.N.C.D. și A.S.E.P. în cazurile sensibile.

6.8. Programarea evenimentelor și orarului

- includerea în calendarul școlar a evenimentelor care reflectă diversitatea religioasă, nu doar a celor ale confesiunii majoritare;
- evitarea programării evaluărilor majore în zilele de sărbătoare ale unor minorități semnificative din unitate;
- recunoașterea ca motivate a absențelor pentru sărbătorile religioase ale tradiției elevului (Cap. VII), pe baza unei cereri scrise.

6.9. Festivități, evenimente, activități școlare

- organizarea evenimentelor festive (deschiderea anului școlar, festivitatea de absolvire, balul absolvenților etc.) într-un format laic;
- dacă se invită reprezentanți ai unui cult, se asigură, pe principiul reciprocității, posibilitatea participării reprezentanților altor comunități religioase din rândul beneficiarilor;
- recunoașterea, în cadrul evenimentelor culturale, a tradițiilor pre-creștine ale spațiului românesc.

6.10. Proiecte și parteneriate ale școlii

- colaborare cu organizații reprezentând spectrul larg al credințelor elevilor; A.S.E.P. și T.N.P.D. pot fi parteneri pentru programe de educație interculturală și interreligioasă.

6.11. Suportul elevilor

- consilierea școlară respectă confidențialitatea convingerilor religioase; consilierul nu impune perspective religioase proprii;
- asigurarea accesului la informații obiective despre diversitatea religioasă;
- acompanierea elevilor afectați de bullying religios.

6.12. Dezvoltarea profesională a cadrelor didactice

- formare pe diversitate religioasă, inclusiv pe tradițiile minoritare (păgâne, politeiste, neoteiste);
- integrarea în formările existente a unor module privind drepturile elevilor minoritari religios;
- schimburi de experiență cu A.S.E.P. și T.N.P.D., care pot pune la dispoziție resurse și formatori.

6.13. Bibliotecă și literatură de specialitate

- fond documentar reprezentând diversitatea religioasă a populației școlare și a celei generale;
- includerea de lucrări academice despre religiile pre-creștine, comparatism religios, etică interculturală.

VII. Calendarul sărbătorilor politeiste și păgâne

Cele opt sărbători principale ale anului păgân formează Roata Anului. Datele exacte pot varia de la an la an pentru sărbătorile astronomice (echinocții, solstiții). Recunoașterea acestor sărbători permite motivarea absențelor și planificarea evaluărilor.

Roata Anului – cele 8 Sabate

1. Imbolc – 1–2 februarie (sfârșitul iernii, lumina care revine);
2. Ostara – Echinocțiul de primăvară (~20–21 martie; însoțit, la unele persoane, de post de purificare);
3. Beltane – 30 aprilie–1 mai (sărbătoarea fertilității și a vieții);
4. Litha / Miezul verii – Solstițiul de vară (~20–21 iunie);
5. Lughnasadh / Lammis – 1–2 august (prima recoltă);
6. Mabon – Echinocțiul de toamnă (~21–22 septembrie; a doua recoltă);
7. Samhain – 31 octombrie–1 noiembrie (cinstirea strămoșilor, începutul iernii spirituale);

8. Yule – Solstițiul de iarnă (~21–22 decembrie; renașterea luminii).

Tradiții reconstrucționiste specifice

Pentru tradițiile elenă, romană, slavă, dacică, germanică, calendarele liturgice prezintă particularități proprii. La cererea elevului/studentului sau a familiei, A.S.E.P. poate furniza informații specifice tradiției invocate.

Bună practică: În calendarul școlar afișat la avizier și online, se recomandă marcarea celor 8 Sabate alături de sărbătorile altor culte, pentru recunoașterea simbolică a diversității.

VIII. Situații frecvente – îndrumări practice

8.1. Refuzul motivat al participării la ora de religie confesională

Elevul (sau, după caz, părintele/tutorele legal) depune o cerere scrisă de retragere de la ora de religie. Unitatea asigură o activitate alternativă echivalentă, fără efecte asupra mediei și a parcursului școlar. Notele la religie nu se înscriu pe documentele de studii ale celor care nu frecventează.

8.2. Cerere de motivare a absenței pentru o sărbătoare religioasă

Pe baza unei cereri scrise (model în Anexa 10.1), absența pentru o sărbătoare prevăzută în Cap. VII se motivează. Unitatea evită programarea unor evaluări scrise majore în acea zi pentru elevii respectivi.

8.3. Cerere alimentară (vegetariană / vegană / fără anumite produse)

La cererea elevului/studentului sau a părintelui, cantina asigură opțiunea solicitată, în limita ofertei. Pentru excursii și tabere, se anunță meniul în avans.

8.4. Cadru didactic care promovează insistent o anumită confesiune

Se sesizează direcțiunea; măsura corectivă se ia conform Codului de etică al cadrelor didactice și Statutului Elevului. În cazul nesoluționării, sesizarea se poate transmite C.N.C.D. și A.S.E.P.

8.5. Bullying religios între elevi

Se aplică procedura antibullying conform legislației și regulamentului unității; elevii implicați sunt consiliați; familiile sunt informate; cazurile severe se raportează autorităților competente.

8.6. Cerere de purtare a unui însemn religios discret

Purtarea unor însemne discrete (pendant cu pentagramă, triskelion, mjölnir, simbol solar dacic etc.) este protejată de libertatea de exprimare religioasă; orice restricție trebuie justificată de o necesitate clară, proporțională, fără caracter discriminatoriu.

8.7. Solicitare de spațiu pentru un moment de reculegere

În măsura disponibilităților, se identifică un spațiu liniștit, neutru confesional, care poate fi utilizat de orice elev/student, indiferent de credință, pentru un moment scurt de reculegere sau rugăciune personală.

IX. Mediere, raportare și parteneri instituționali

Pentru clarificări, mediere și raportare a unor situații care implică elevi sau studenți politești și păgâni, instituțiile de învățământ pot apela la:

A.S.E.P. – Asociația Studenților și Elevilor Politești. Punct unic de mediere și reprezentare a elevilor și studenților politești și păgâni. Contact: office@asepromania.ro; sediu: Jimbolia, str. Salcîmilor nr. 1, jud. Timiș; web: asepromania.ro.

T.N.P.D. – Asociația The New Pagan Dawn (Noii Zori Păgâni). Reprezentant instituțional al comunității politeiste și păgâne din România. Contact: secretariat@thenewpagandawn.eu; pe chestiuni juridice: juridic@thenewpagandawn.eu.

Universitatea INCSR Horapollo. Structură academică sub egida T.N.P.D. dedicată formării și cercetării în domeniul religiilor politeiste; poate furniza expertiză pentru formarea cadrelor didactice. Web: incsr.ro.

Consiliul Național pentru Combaterea Discriminării (C.N.C.D.). Autoritate publică pentru sesizările privind discriminarea pe criteriu religios. Sesizarea se poate face direct de către elev/student/părinte sau prin reprezentant.

Avocatul Poporului. Pentru încălcări ale drepturilor și libertăților fundamentale de către autorități publice, inclusiv din sistemul de învățământ.

X. Anexe – modele de documente și liste de control

10.1. Model de cerere de motivare a absenței pentru sărbătoare religioasă

Domnule / Doamnă Director,

Subsemnatul/Subsemnata _____, în calitate de elev / părinte al elevului/evelei _____ din clasa _____, vă solicit motivarea absenței / absențelor din ziua de __.__.____, având în vedere că această zi reprezintă sărbătoarea religioasă „_____” a tradiției _____ în care familia noastră se regăsește, conform libertății de conștiință și religie garantate de Constituția României (art. 29) și Convenția Europeană a Drepturilor Omului (art. 9).

Data: __.__.____

Semnătura: _____

10.2. Model de sesizare a unui incident de discriminare religioasă

Către conducerea unității de învățământ _____

Subsemnatul/Subsemnata _____ vă aduc la cunoștință următoarele fapte petrecute la data de __.__.____, care, în opinia noastră, constituie discriminare/ tratament neechitabil pe criteriu de apartenență religioasă:

_____.

Solicităm: clarificarea situației, aplicarea procedurilor regulamentare, informarea în scris cu privire la măsurile dispuse, precum și prevenirea repetării unor asemenea fapte. În copie, prezenta se transmite și A.S.E.P. (office@asepromania.ro).

Data: __.__.____

Semnătura: _____

10.3. Listă de control pentru conducerea unității de învățământ (checklist)

- Regulamentul intern include o politică antidiscriminare explicită, care acoperă și criteriul religios?

- Există o procedură accesibilă de sesizare a incidentelor cu caracter discriminatoriu?
- Există alternativă echivalentă la ora de religie pentru elevii retrași sau neînscriși?
- Calendarul școlar marchează și sărbători ale unor minorități religioase, nu doar pe ale cultului majoritar?
- Cantina/centrele de masă oferă opțiuni vegetariene permanente?
- Cadrele didactice au beneficiat de o formare pe diversitate religioasă?
- Festivitățile oficiale ale unității sunt organizate într-un format laic ori, după caz, plural?
- Consilierul școlar este instruit să gestioneze cu confidențialitate și fără proiecție personală chestiuni de identitate religioasă?
- Există un canal de contact stabilit cu A.S.E.P. pentru consultare?

© 2026 A.S.E.P. și The New Pagan Dawn. Documentul poate fi reprodus și distribuit instituțiilor de învățământ, cu menționarea sursei.